

DE BA



ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jaar II : 1a, Blaast de bazum!

Vrijdag 23 Maart 1900.

Dag. I : 4, Is het voor u liever wel de tijd / dat gij woont
in uwe gewelfde huizen, en zal dit hrij woest zijn?

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adreſſeeren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken
der Medewerkers aan den REDACTEUR, dhr. C. MULDER te KAMPEN. —
Binnenlandsche Ruilbladen, Inzenden Stukken en Werken ter recensie
aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

OLD-VOSMEER, 15 Maart 1900. Alhier is beroepen de
Wew. heer J. A. de Bruyn, Geref. predikant te Emmen.
Nelle de Heere het hart van ZEW. om deze roeping met volle
vrijmoedigheid op te volgen. Dit is de wensch en bede van
kerkeeraad en gemeente

Namens den Kerkeeraad,
C. A. GUNST, Ondl. Scriba.

RAARD C.A., 18 Maart 1900. Na een verblijf van bijna
drie jaren in ons midden, nam onze geachte en algemeen
bemind Leeraar, Ds. H. Brouwer, een hartelijk en zegenend
afcheid van onze gemeente, naar aanleiding van Efeze 6 : 24.
Vooral in deze dagen bleek het, hoezeer Ds. Brouwer en zijne
echtgenote deelen in de liefde en achting der gemeente. Dat
het hem en de zijnen wel moge gaan in Lufjeest, is onze
hartelijke bede. Stille de Heere hem ook voor die kerk tot
een zegen en schenke Hij ons den man zijns Raads.

Namens den Kerkeeraad,
J. J. HIEMSTRA, Scriba.

Het adres is voortaan aan den Scriba.

BURTM, 19 Maart 1900. Gister maakte onze geachte
Leeraar, de Wew. heer B. Roorda, de gemeente bekend,
ook nog eene roeping te hebben ontvangen van de Ger. kerk
te Witmarsum.

Namens den Kerkeeraad,
K. RADEMA, Scriba.

BOINES, 19 Maart 1900. Beroepen de Wew. heer J. A.
de Vries, predikant te Fijnaart en Heijningen. Resture de
Heere ZEW. om tot ons te komen, is onze wensch.

Namens den Kerkeeraad,
L. HOORNWEG, Scriba.

HEUSDEN, 19 Maart 1900. Het adres van de Gerefor-
meerde kerk te Heusden is niet meer aan den heer D. Ockman,
maar den Eerw. heer K. DE GUS. Men gelieve hiervan s v p.
nota te nemen.

Namens den Kerkeeraad,
A. H. HANSEN, Scriba.

ENSCHÉDÉ, 20 Maart 1900. Tot onze groote blijdschap
heeft onze Leeraar, Ds. Gideonse, die beroepen was te Wans-
werd, vrijmoedigheid gevonden om bij ons te blijven. Stille
de Heere hem verder ten rijken zegen voor de kerken A en B
alhier, tot welker ineenſmelting aanvankelijk besloten is!

Namens den Kerkeeraad,
K. NIEBOER, Scriba.

NIEUWOLDA, 21 Febr. 1900. Deze dag was voor de
Geref. kerk alhier een blijde en gedenkwaardige dag. Aan
den avond kwam de gemeente samen, om te gedenken hoe voor
vijftien jaren alhier de gemeente gesticht en de ambten
ingesteld zijn. Onze geachte Heider en Leeraar Ds. Hoeksema
sprak tot ons een zeer gepast woord volgens Openb. 19 : 1a,
waardoor wij tot blijdschap gestemd en tot verheerlijking van
den Heere werden opgewekt. Daarna bracht Ouderling J. de
Vries de historische feiten uit die jaren als zoovele daden Gods
in herinnering. Vervolgens sprak onze geachte hoofdonderwijzer,
de heer Reinders, een opwekkend woord over het verband
tusschen de kerk en de Chr. School. Ook Ouderling A. de
Roos verhaalde in het kort de leidingen Gods in zijne jong-
gelingen en zijne toebrenging tot de gemeente. Van de uit-
genoemde, genabuurde kerken Wageningen en Woldendorp,
was de laatste vertegenwoordigd. Onze geachte Consul Ds.
Goeree, die voor ons eene rede zou houden, maar door onge-
steldheid verhinderd werd, had een hartelijk schrijven en heil-
wensch gezonden, hetwelk der gemeente werd voorgelezen. Het
was voor allen een recht aangenamen en blijde ure. En bij het
gedenken van de daden des Heeren, die kennelijk met de ge-
meente was al die jaren, werden wij gesterkt in het geloof aan
de belofte: Ziet, Ik ben met u lieken al de dagen tot den
volleding der wereld. Zegene de Heere zijn Sion hier en
overal en moge Hij de muren Jeruzalms bouwen!

De Kerkeeraad voornoemd.
H. T. HOEKSEMA, Preses.
J. DE VRIES, Scriba.

Zending onder de Joden.

Nademaal aan ondergeteekende nog gedurig gelden
voor bovengenoemde Zending worden gezonden,
herinnert hij, ter besparing van tijd en porto's, er
nogmaals aan, dat reeds sinds 15 November als
Penningmeester fungeert: de heer

N. KOOPS, OOSTMOLENSTRAAT, 5,
ROTTERDAM.

Men gelieve derhalve alle gelden voor bovenge-
noemd doel aan ZED. toe te zenden, die ze om de
14 dagen in „De Bazum” verantwoordt.

Uc dienaar in het Evangelie,
E. KROPPVELD.

Waddingsveen, 16 Maart 1900.

CLASSEN.

Classis Winschoten.

Vergadering van bovengenoemde Classis zal D. V.
gehouden worden op: Donderdag 19 April. Punten
voor het Agendum in te zenden vóór den 10 April
bij den ondergeteekende

J. A. BULT, Corr.

Winschoten, 19 Maart 1900.

ONTVANGSTEN.

Voor de Inw. Zending in den
Zuid-Oosthoek van Friesland.

Van de Zendingver der Jongel.- en Jonged.-Ver.
te Tilburg f 2,—
Van de Ger. gem. te Serooskerke f 5,—
Bijeenverzamel te Pernis f 34.15

P. A. SMILDE, Penningm.

Heerenveen, 19 Maart 1900.

Prov. kas voor Hulpbehoevende
kerken in Overijsel.

Zalk f 3.05 Den Ham f 12.18⁵

Langeslag f 3.11

De Penningmeester,
SCHIPS, v. d. M.

Deventer, 19 Maart 1900.

Art. 19 D. K. O.

Sedert 16 Oct. 1899, ten behoeve der Kas voor minverm.
Studenten in de Prov. GELDERLAND ontvangen:

Van de Geref. kerk te:
Winterswijk f 36.88 Gameren f 3,—
Velp A f 8.31⁵ Wezep f 4.25
Tiel f 3.22⁵ Elburg f 6.34

Apeldoorn A f 23.80 Oldebroek f 7.03
Voorst f 3.41⁵ Hattem f 9.75
Met hartelijken dank, en zeer dringende aanbeveling,
Namens Deputaten voor Art. 19 D. K. O.,
H. KUIK, Secr.-Penn.

Putten of Veluwe, 19 Maart 1900.

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp
in Noord-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:
Van de Geref. kerk te Amsterdam f 50,—
Van de Jongelingsver. te Harlingen f 2.50
Van Gecommitteerden v/d Zending te Katendrecht f 15,—

Te Roermond wordt de behoefte naar het zuivere
Evangelie al meer en meer gevoeld. Van onder-
scheidene zijden worden we gevraagd om daar toch
den arbeid voort te zetten. En gaarne zouden we
daaraan gehoor geven. Wanneer de belangstelling
toeneemt en we flinken steun mogen verwachten, dan
kon op de a.s. Partic. Syn. tot uitbreiding van den
arbeid te Roermond besloten worden. Sterkt dan
onze handen, opdat veler begeerte te Roermond ver-
vuld worde.

Namens Deputaten,
J. C. C. VOIOT, Penningm.

Raamsdonk, 19 Maart 1900.

Voor de Theologische School.

Blokzijl f 4.41⁵ Montfoort f 2.25
Enschéde B (S. C.) f 22.10 Vreeswijk f 13.62
1/2 c. Overtoom f 18.80 Amerongen f 2.40⁵
Benschop f 2.84⁵ Harnelen f 3.37⁵
Utrecht f 125.59 Vleuten f 3.25
Zeist f 29.72⁵ Driebergen f 17.03⁵
Lopik f 4.96⁵ Linschoten f 1.17
De Bilt f 3.80 Doorn f 5.65
IJsselstein f 4.67⁵ Extra gift Utrecht f 0.70

Voor de Uitbreiding.

Collecte van Bunschoten A f 29.15

Aan Ds. v. M. te W. Zie Bazum 9 Maart, No. 10!

De Penningmeester
Zwolle, 17 Maart 1900, van de Theologische School,
Potgietersingel 120. Dr. H. FRANSEN.

KENNIS EN LEVEN.

IX.

Niet van het kennen in het alge-
meen, maar van het practische, reli-
gieuse, zaligmakende kennen, dat den
eenigen waarachtigen God tot voor-
werp en inhoud heeft, zegt Christus
in het hoogepriesterlijk gebed, dat
het met het eeuwige leven één is.

Deze eenheid is van zeer geheim-
zinnigen aard; zij laat zich moeilijk
onder woorden brengen en geeft
daarom ook tot verschillende opvat-
tingen en verklaringen aanleiding.
Soms wordt deze eenheid verzwakt
en de kennis Gods in het aange-
zicht van Christus slechts beschouwd
als het middel, om het eeuwige leven
deelachtig te worden. En aan den
anderen kant wordt de eenheid van
kennis en leven zoo nauw genomen,
dat beide ten volle saamvallen en
vereenzelvigd worden.

Beide uitleggingen lijden aan een-
zijdigheid.

De eerste blijkt reeds daardoor
onhoudbaar, dat zij kennen met ge-
looven verwart en het onderscheid,
dat tusschen beide in het Evangelie
van Johannes gemaakt wordt, over
het hoofd ziet en miskent. Geloof
is een middel tot de zaligheid en het
eeuwige leven; maar dit kan niet
evenzoo, in denzelfden vollen zin, van
het kennen worden gezegd.

Weliswaar schijnen gelooven en
kennen op het eerste gezicht geheel
hetzelfde te zijn. Beide woorden heb-
ben menigmaal hetzelfde object, nl.
Jezus als den Christus, den Gezon-
dene van den Vader; beide worden
met voorwerpszinnen verbonden, in-

houdende, dat Jezus de Christus, de
Zoon des levenden Gods is; beide
wisselen onderling en gaan in elkan-
der over.

Maar toch zijn er gegevens genoeg,
die ons een duidelijk onderscheid tus-
schen gelooven en kennen aan de
hand doen. Reeds daarom kunnen
zij niet volkomen gelijk zijn, wijl zij
meermalen naast elkander voorkom-
men. Wij hebben geloof en bekend,
zeggen de discipelen, dat Gij zijt de
Christus, de Zoon des levenden Gods,
Joh. 6 : 69. Soms gaat dan het ge-
loof aan het kennen, 6 : 69, 10 : 38,
maar soms ook het kennen aan het
gelooven vooraf, 17 : 8, I Joh. 4 : 16.
Het gelooven gaat aan het kennen
vooraf, wijl eerst de door het aanne-
men van het evangelie verkregene
vaste overtuiging, dat Jezus de Chris-
tus is, den weg baant tot kennis van
zijn persoon. Maar omgekeerd moet
op het kennen toch altijd weer het
gelooven volgen, wijl de kennis van
Jezus' persoon als den Gezondene van
den Vader steeds de zekerheid be-
vestigt aangaande het evangelie, dat
van Hem getuigt. Er is hier weder-
kerige inwerking op elkander. Het
geloof leidt tot kennis, maar de ken-
nis bevestigt ook weer het geloof.

In deze bedeeling kan dit ook niet
anders. Het geloof is beide, een ze-
ker weten en een vast vertrouwen;
het heeft het evangelie en daardoor
den persoon van Christus tot object;
het is, gelijk Calvijn het uitdrukte,
altijd een omhelzen van Christus in
het gewaad der Heilige Schrift. Wij
kennen Christus hier op aarde niet
anders dan uit en door zijn Woord;
elke andere weg, die ingeslagen wordt
om tot kennis van Christus te komen,

is een dwaalweg, die ten verdere
leidt.

Maar daarom is gelooven en ken-
nen dan ook niet één en hetzelfde.
Weliswaar kan ook van Christus
gezegd worden, dat Hij geloof en hope
had, en de Gereformeerden hebben
dit terecht tegenover de Roomschen
vastgehouden. Want Hij was uit den
hemel op aarde nedergedaald, en
wandelde dus, evenals wij, naar zijne
menselijke natuur, niet in aanschou-
wen maar in geloof. Maar toch is
het opmerkelijk, dat Jezus wel dik-
werf zegt, dat Hij den Vader kent,
7 : 29, 8 : 55 enz., maar nooit, dat
Hij in Hem gelooft. De reden is deze,
dat Christus als de eeniggeborene,
alles wat Hij van den Vader wist,
van den Vader zelf gehoord en gezien
had. Niemand heeft ooit God gezien;
de eeniggeborene Zoon, die in den
schoot des Vaders is, die dus ook in
den schoot des Vaders was, toen Hij
rondwandelde op aarde, die heeft
Hem ons verklaard.

Maar met de geloovigen is dit an-
ders. Zij hebben God niet gezien en
zien Hem hier op aarde niet. Zij
wandelen door geloof, zijn gebonden
aan het woord der apostelen en kun-
nen alleen tot gemeenschap met den
Vader komen door de gemeenschap
met de apostelen. Het geloof is dus
de eenige vorm, waarin de kennis
van God hier op aarde hun deel kan
zijn; de eenige weg en het eenige
middel, dat de gemeenschap met God
hun ontsluit. Alle kennis is hier op
aarde geloofskennis.

In den hemel echter gaat het ge-
looven in aanschouwen over. En die
aanschouwing is een andere weg tot
kennis. De kennis blijft, maar zij

wordt hier op aarde en boven in den
hemel op verschillende wijze ver-
kregen. Wel zegt de apostel Paulus,
dat met profetieën en talen ook de
kennis te niet gedaan zal worden.
Maar hij verklaart dit zelf eenige
verzen later door te zeggen: nu ken
ik ten deele, maar alsdan zal ik ken-
nen gelijk ik gekend ben.

De kennis is dus iets anders en
iets meer dan het geloof. Het geloof
is de weg tot de kennis en de kennis
is de vrucht des geloofs. Het geloof
sluit altijd in dien eigenaardigen vorm,
waarin hier op aarde de kennis
Gods alleen optreden kan; het duidt
ook altijd den weg aan, waarin zij
thans alleen door ons verkregen kan
worden. Maar de kennis laat dien
vorm in het midden en ziet af van
den weg, om alleen onze aandacht
te bepalen bij haar inhoud, bij het-
geen, hetzij langs den weg des ge-
loofs hetzij langs dien des aanschou-
wens, door ons aan kennis van den
eenigen waarachtigen God verkregen
kan worden.

Hoezeer de kennis, op aarde door
het geloof en in den hemel door de
aanschouwing verkregen, uiteenloopt,
zij hebben toch onderling zooveel
gemeen, dat zij met denzelfden naam
aangeduid kunnen worden. Met het
geloof is dat niet het geval; dit houdt
eenmaal op en gaat in aanschouwen
over. Maar de kennis blijft, zij legt
alleen het onvolmaakte, het „ten
deele” af, om over te gaan in het
kennen, gelijk ik gekend ben. Het
is er even mede gesteld, als met het
eeuwige leven, dat hier op aarde
reeds een aanvang neemt doch in
den hemel voltooid wordt.

Daarom kan van het geloof gezegd

worden, dat het de weg en het mid-
del tot het leven is; wie gelooft, heeft
het eeuwige leven. Maar het kennen
is meer dan middel, het is een ele-
ment, een bestanddeel van het
eeuwige leven. Het eeuwige leven
bestaat in kennis van den eenigen
waarachtigen God en van Jezus Chris-
tus, dien Hij gezonden heeft.

BAVINCK.

CHRISTELIJKE VROOMHEID.

In de wetenschap der Heilige Godge-
leerdheid komt ook eene plaats toe aan
de belangwekkende en toch zoo dikwerf
verwaarloosde studie van de geschiedenis
der Christelijke vroomheid.

Deze vertoont toch niet alleen een
eigen karakter in onderscheiding van de
vroomheid, welke ook in de Heidensche
godsdiensden voorkomt; maar zij treedt
ook onder de Christenen onder allerlei
vormen op en neemt de meest ver-
schillende gedaanten aan.

Zij draagt een ander karakter bij de
Roomschen en een ander bij de Protes-
tanten; zij verschilt bij de Lutherschen
en de Gereformeerden; zij vertoont een
onderscheiden type bij de verschillende
kerken en richtingen, die in het Christen-
dom zijn opgekomen.

Hoe langer hoe meer wordt aan de
vele en velerlei typen van Christelijke
vroomheid de aandacht der geschied-
schrijvers gewijd. Gelijk de wereldge-
schiedenis steeds grootere plaats inruimt
aan volk en maatschappij, zoo breidt
ook de kerkgeschiedenis altijd meer tot
de beschrijving van de gemeente en
van hare vroomheid zich uit.

In dit opzicht is de dissertatie be-
langrijk, op welke de heer C. B. Hylkema,
predikant van de Doopsgezinde gemeente
te Zaandam, onlangs den graad van
Doctor in de Godgeleerdheid verwierf.

Zij draagt den titel van *Reformatieus*,
bevat geschiedkundige studien over de
godsdiensstige bewegingen uit de nadagen
onzer gouden eeuw en zag bij de heeren

Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem
het licht.

De geachte Schrijver had het voor-
nemen opgevat, om den sluier van ge-
heimzinnigheid, die over de bekeering
van den bekenden etser en dichter Jan
Luyken ligt uitgespreid, zooveel mogelijk
op te lichten, maar zag zich daardoor
genoodzaakt, om eene breede voorstudie
te maken van de godsdienstige omgeving,
waarin deze plaats had.

Van deze voorstudie gaf hij het eerste
stuk in het licht. En daarin leidt de
Schrijver ons binnen in de kringen dier
geestelijke opwekking, welke omstreeks
het midden der zeventiende eeuw buiten
de kerk om in ons vaderland plaats
greep.

Het is een merkwaardig stuk gods-
dienstig leven, dat, ofschoon ten deele
door de werken van Van Slee over de
Collegianten te Rijnsburg en van Meinsma
over *Spinoza en zijn kring* bekend, door
Dr. Hylkema toch breder en meer in
samenhang voor onze oogen opgevoerd
wordt.

Onder de Doopsgezinden en Remon-
stranten kwam de vrije profetie op;
Kwakers brachten vanuit Engeland het
evangelie van het inwendig licht; de
wijsbegeerte van Spinoza vond in vrome
kringen ingang; Labadie liet de roep-
stem tot afscheiding uitgaan. En al
deze oorzaken riepen hier te lande een
type van Christelijke vroomheid in het
leven, die bij alle nuanceering toch altijd
eenige grondtrekken gemeen had, en bij
alle afkeurenswaardige overdriften en
uitspattingen toch telkens opnieuw de
aandacht boeit en de belangstelling wekt.

Dr. Hylkema laat ons eerst op aan-
schouwelijke wijze de kringen en per-
sonen zien, bij wie de nieuwe godsdien-
stige denkbeelden ingang vonden en
beschrijft dan in een tweetal hoofdstuk-
ken, getiteld: *Tegen Babel en het Beest*,
de oppositie, welke door hen allen ge-
meenschappelijk tegen kerk en staat
werd gevoerd.

Meer geeft dit eerste stuk niet, hoewel
het toch 227 bladzijden groot is. Het
tweede stuk zal dit eerste, negatieve,
deel aanvullen met de beschrijving van
wat elk dier kringen en personen positief
in de plaats wilde stellen van het naar
hunne meening verbasterde officiële
Christendom.

Van harte zij den geachten Schrijver
toegewenscht, dat hij zijne belofte spoedig
in vervulling kunne doen gaan, om het
tweede deel het licht te doen zien.

Maar reeds het eerste deel doet op zich-
zelf en door het naschrift bl. 223-227,
dat de hoofdgedachten van het tweede
stuk kortelijk aanduidt, gegevens genoeg
aan de hand, om ons een vrij juist
beeld van de Christelijke vroomheid te
vormen, dat in die kringen vertoond
werd.

Immers was het niet iets volstrekt
nieuws, maar eene, zij het ook gewijzigde,
reproductie van dat type van vroomheid,
dat telkens binnen en buiten de Christe-
lijke kerken zich heeft voorgedaan.

Elk Christen moet met twee factoren
rekenen, met schepping en herschepping,
natuur en genade, aardisch en hemelsch
beroep enz.; en alnaargelang hij deze
in verschillende verhouding tot elkander
plaatst, neemt zijn godsdienstig leven
een ander karakter aan. De relatie,
waarin de mensch staat tot God, be-
paalt die tot alle dingen.

Wie het door God gelegde verband
van natuur en genade verbreekt, komt
ertoe, om gene aan deze, of deze aan
gene op te offeren. Socinianisme en
Anabaptisme, Rationalisme en Mysticisme
zijn dan de zijwegen, waarin de Christen
afdwaaft.

De kringen, in welke Dr. Hylkema
ons binnenleidt, begaan allen de gemeen-
schappelijke fout, dat zij natuur en ge-
nade in een onverzoonlijke tegenstelling
plaatsen en gene, onder den schijn van
de genade te eeren, onderdrukken en
dooden. Zij zijn daardoor verwant aan
de Wederdoopers in de dagen der Her-
vorming, aan vele der sekten in de
middeleeuwen, aan de monnikenorden
in de Roomsche kerk, ja aan het abstract-
supranaturele beginsel van Rome zelf.

Daardoor verklaart zich de bij allen
voorkomende verwerping van kerk en
staat, ambt en sacrament, eed en oorlog
en zoovele andere dingen meer. De
een is meer consequent dan de ander.
Maar allen gaan van dezelfde grondge-
dachte uit en zijn in dezelfde tegen-
stelling bevangen.

Vandaar ook de in deze kringen zoo
dikwerf voorkomende dweepzucht, geest-
drijverij, extase en visioenen. Het
Goddelijke moet onmiddellijk zijn; het
kan zich niet door middel van natuur
en Schrift openbaren. En wat onmid-
dellijk in de ziel valt, dat bewijst daarin
vanzelf zijn Goddelijken oorsprong.

Ook daarvan deelt Dr. Hylkema ons
enkele staaltjes mede.

Den 8en September 1677 waren in
een huis te Rotterdam een twaalfstal
zusters en broeders bijeen. Het middel-
punt van aller aandacht was eene 25-
jarige jongedochter, over wie eene ver-
rukking van zinnen kwam en die in
zoodanige opwindung werd gebracht, dat

twee der broeders haar niet dan met
grootte moeite op een stoel konden doen
neerzitten. Zelfs werd zij op onbegrij-
pelijke wijze met stoel en al van den
grond omhoog geheven, hetgeen aan
een boezen geest werd toegeschreven
(bl. 16).

Een zekere Quirinus Kuhlmann zeide
in 1673 te Leiden zijne studie vaarwel
en liet zijne aanstaande promotie als
eene wereldsche eer varen. Hij gaf vele
profetische geschriften in het licht en
werd in 1689 in Rusland levend ver-
brand, wyl hij zich Gods Zoon noemde
(bl. 45).

Nog ergerlijker is het geval van James
Naylor, die door zijne vriendinnen toe-
gesproken werd als de Feuwige Zoon
der gerechtigheid, de Vredevoorst, de
eeniggeboren Zoon Gods enz. Toen hij
na eene korte gevangenschap losgelaten
werd, hield hij te Bristol zijn intocht,
op een paard gezeten, door enkele
vrienden en vriendinnen voorafgegaan
en gevolgd, die zongen: heilig, heilig,
heilig is de Heer der heirscharen (bl. 51.)
Zoo ver kan godsdienstige dweepzucht
gaan.

Deze en andere voorvallen, waarvan
de geschiedenis verhaalt, zijn belangrijk,
zoo wel op zichzelf als in den tegen-
woordigen tijd, ook om soortgelijke ge-
beurtenissen juist te beoordeelen.

Aan Dr. Hylkema brengen wij gaarne
dank voor zijn leerrijk boek. Alleen
veroorloven wij ons de opmerking, dat
de naam van *Reformatoren* weinig past
voor menschen, die wel wisten af te
breken maar niet konden opbouwen.
Ook al spraken zij zelf veel van refor-
matie, die inderdaad in hun tijd in veel
opzichten noodzakelijk was, toch waren
zij daarom nog geen Reformatoren in
eigenlijken zin. Want zij waren tolken
van beginselen, welke reeds meermalen
in de geschiedenis gebleken waren, bij
hunne toepassing ontbindend in te wer-
ken op kerk en staat en maatschappij.

RECENSIES.

Een bekend Uitgever zond dezer dagen
aan de redactien der Christelijke bladen
eene circulaire toe, waarin hij met alle
bescheidenheid haar wijst op een mis-
stand, die bij de aankondiging van boek-
werken hoe langer hoe meer insluipst.

Het is hem n.l. gebleken, dat vele
boekbeoordelingen niets anders zijn dan
passe-partout(s), die bij de recensie van elk
werk gebruikt kunnen worden en daarom
noch auteur noch uitgever baten, noch
ook het publiek van voorlichting dienen.

Soms is het zelfs voorgekomen, dat
een recensent het boek, dat hij aanbeval,
in het geheel niet las of inzag, al nam
hij ook den schijn aan, het van het begin
tot het einde te hebben doorgelezen.

De bedoelde Uitgever wekt om die
reden alle redacties op, om aan deze
misstanden een einde te helpen maken
en verzoekt haar dringend, om, al stelt
hij eene aanbeveling van zijne uitgever
ook op hoogen prijs, hem toch *algemeen-
heden, niets zeggende of geheel foutieve
recensies* te sparen.

Aan dezen heer Uitgever komt een
woord van dank ervoor toe, dat hij in alle
bescheidenheid, maar toch ook met vrij-
moedigheid, op deze misstanden in ons
persleven de aandacht heeft gevestigd.

Er zijn omstandigheden, die die euvel
verklaren en verzachten. Het leven is
tegenwoordig zoo gejaagd, dat men niet
alles, wat ter aankondiging toegezonden
wordt, in rustige goedestemming lezen
en beoordeelen kan. Wyl men zichzelf
den tijd niet kunt, om tot een zelf-
standig oordeel te komen, gaat men
dan in goed vertrouwen op den naam
van Schrijver of Uitgever of ook van
beoordeelaars in andere bladen af en
schrijft eene recensie, die niets zegt
en niets dan algemeenheden bevat.

Er komt nog bij, dat een recensent
lang niet van alles verstand heeft en
alles beoordeelen kan, en ook indien
hij een eenigszins zelfstandig oordeel
velt, al spoedig gevaar loopt, om allerlei
gevoeligheden te kwetsen. In ons kleine
land en in den nog veel kleiner kring
van geloovige Christenen is er allerlei
persoonlijke relatie, die eene onbevangen,
objectieve beoordeeling zoo niet onmo-
gelijk, dan toch hoogst moeilijk maakt.

En het publiek, dat overigens om
recensien zich veel minder bekommert
dan men vermoedt, is in geval van
eene ongunstige beoordeeling licht
geneigd, om aan kwade trouw of persoon-
lijke antipathie te denken, of ook er
zich in te verlustigen, dat de een of de
ander er weder eens „op gehad” heeft.
Want hanengevechten vinden altijd
een plekje, in de menschelijke natuur,
waar zij in den smaak vallen en met
welgevallen worden aangestaard.

Dit alles moge echter tot veront-
schuldiging strekken; het neemt den
misstand en het euvel niet weg, welke
in de recensies van onze pers worden
aangebracht. Het is goed, dat er eens
een Recensent der Recensenten is opge-
staan, die tegen de onwaarheid in deze
rubriek van de Christelijke pers zijn
zacht en bescheiden protest laat hooren.

En ook voor andere rubrieken kan

deze vermaning haar dienst doen. Zelf-
standigheid, karakter, waarheidsliefde
zijn onmisbare vereischten in dengene,
die aan den arbeid voor de pers zich
wijd. Want de pers heeft geen min-
dere roeping dan deze, om streng en
onpartijdig de waarheid te dienen.

Ook voor haar geldt de spreuk:
„amicus Plato, magis amica veritas.”
De waarheid moet haar liever zijn dan
haar beste vriend.

DR. ADOLPH ZAHN.

In den voormiddag van den 27 Febr.
j.l. overleed te Stuttgart in den ouder-
dom van 65 jaren de ook hier te lande
met eere bekende Dr. Adolph Johannes
Cleophas Zahn. En in den avond van
dienzelfden dag ontsiep zijne gade,
Paulina von der Heydt, dochter van
den bekenden Daniel von der Heydt
te Elberfeld, die door Dr. Zahn steeds
de schat van zijn leven werd genoemd.

Dr. Zahn, zoon van den predikant
Adolph Zahn, werd den 28 Sept. 1834
te Mützenow bij Stolpe in Achter-Pom-
meren geboren. Nadat hij in Neustettin
het gymnasium had bezocht, werd hij
in 1853 student in de theologie te
Halle, en leerde daar Prof. Johannes
Wichelhaus, een leerling van Kohl-
brügge, kennen, door wien hij voor de
Gereformeerde belijdenis gewonnen werd.

In 1859 werd hij te Halle predikant
en bleef daar werkzaam tot het jaar
1876. Toen volgde hij Kohlbrügge, die
in 1875 gestorven was, in diens gemeente
te Elberfeld op. Maar de bittere erva-
ringen, welke hij daar opdeed, brachten
hem reeds in 1880 tot het besluit, om
zijn ambt neer te leggen en metterwoon
zich in Stuttgart te vestigen. Hoewel
zijne gezondheid geknakt en zijne kracht
gebroken was, liet hij zich in 1881
toch vinden, om de kleine gemeente
aldaar eenmaal in de veertien dagen
met de prediking des Woords te dienen.
Ook deze geringe arbeid viel hem nog
zwaar. Maar hij bleef hem vervullen tot
het vorige jaar toe. En thans is hij
na een leven van lijden en strijd
ingegaan in de vreugde zijns Heeren.

Dr. Zahn had zijne eigenaardigheden
en eenzijdigheden. Door zijne wijze van
optreden heeft hij dikwerf ook oprechte
vrienden van zich vervreemd. De kracht
zijner argumenten was niet altijd evenredig
aan de stoutheid zijner beweringen. Zijn
standpunt was te absoluut, dan dat hij
het betrekkelijk recht van andere rich-
tingen erkennen kon. Hij wist van geen
geven en nemen, van geen schikken of
plooiën. Alles of niets, was zijne leuze.

Maar toch mag hem de eer niet
worden onthouden, dat hij in een tijd
van algemeene afval met onbezweken
moed en bewonderenswaardige volhar-
ding voor de Gereformeerde belijdenis
heeft pal gestaan. Inzonderheid twee
waarheden waren het, waartoe hij
telkens terugkeerde, die hij niet moede
werd te verdedigen, wier belang hij
aanprees tijdig en ontijdig. Het waren
de autoriteit van Gods Woord en de
soevereiniteit van zijne genade.

Zijne geschriften, waarvan er vele
(zoals: *Calvins Urtheile über Luther
1883; Abriss einer Geschichte der evang.
Kirche auf dem europ. Festlande im
19 Jahrh. 1888; Das Deuteronomium,
eine Schutzschrift wider modern-kri-
stisches Unwesen 1890. Wanderungen
durch Schrift und Geschichte 1891 enz.)
ook hier te lande bekend zijn, leggen
van deze zijne trouw aan de Gerefor-
meerde belijdenis de schoonste getuigenis
af.*

Er ligt iets tragisch in het leven van
dezen eenzamen strijder. De vruchten
van zijn arbeid hebben naar mensche-
lijke berekening niet beantwoord aan
de groote gaven, de rijke kennis, de
oprechte godsvrucht, de mannelijke
kracht, welke aan dezen trouwen
getuige geschonken waren.

Maar toch zal ook zijn arbeid blijken,
niet ijdel geweest te zijn in den Heere.
Met de namen van Kohlbrügge, Wichel-
haus, Krummacher, Südhoff, Thelemann,
Cuno e.a. zal ook de zijne bij de Gere-
formeerden in en buiten Duitschland in
dukbare herinnering blijven.

Calvinismus und Heroismus ist dasselbe,
heeft Dr. Zahn eenmaal gezegd. En
dat heeft hij zelf in zijn leven met
dadon getoond.

APPELTERN.

In de Maart-aflevering van *Bethesda*,
*Geref. Maandblad voor den arbeid der
barmhartigheid*, schrijft Dr. J. H. van
Dale, Geneesheer-Directeur van „*Veld-
wijk*,” over het drama te Appeltern
het volgende:

„Wij meenen als oudste geneesheer in
dienst der Vereniging tot Christelijke
verzorging van krankzinnigen en zenuw-
lijders in Nederland bevoegd te zijn in
deze zaak een deskundig oordeel uit te
spreken. En dan aarzelen wij niet om
op grond van eigen onderzoek te ver-
klaren, dat de personen die wij in het
Rijkskrankzinnigengesticht te Medemblik
hebben onderzocht, a'daar volkomen op
hun plaats zijn en dat aan het staats-
recht op de krankzinnigen en krankzin-
nigengestichten alle bulde toekomst voor de

wijze, waarop het in dezen is opgetreden.
„Ook naar onze vaste overtuiging werd
de moord gepleegd door een lijder aan
krankzinnigheid, die voor dit feit evenmin
toerekenbaar mag worden geacht als de
typhuspatiënt, die in ijlende koorts zich
uit de bovenverdieping te pletter werpt en
aldus zelfmoord pleegt. Geen schuldige
werd door het staatsrecht aan de
wrekende gerechtigheid onttrokken, maar
een ongelukkigen lijder werd doelmatige
verpleging verschaft.”

De Bazuin onthield zich tot dusver
van een uitspraak over het gebeurde te
Appeltern, wyl eene juiste beoordeeling
zonder persoonlijk en deskundig onder-
zoek hoogst moeilijk, zoo niet onmo-
gelijk is.

Des te meer waarde hecht zij daarom
aan het oordeel van Dr. van Dale, die
de betrokken personen in het Rijks-
krankzinnigengesticht te Medemblik zelf
onderzocht en daardoor tot de over-
tuiging kwam, dat de moord gepleegd
werd door een lijder aan krankzinnig-
heid.

Trouwens deed reeds het verslag van
het gebeurde te Appeltern, althans zoo-
als het in het *Handelsblad* te lezen
stond, vermoeden, dat er aan een op-
zettelijken, tevoren beraamden moord
hier niet te denken viel.

Toch is daarmede niet alles gezegd.
De geschiedenis verhaalt ons vele ge-
vallen, die aan het gebeurde te Appel-
tern verwant zijn en die nog lang niet
voldoende onderzocht of bevredigend
verklaard zijn.

De moeilijkheid bij al deze droeve
gebeurtenissen is daarin gelegen, dat de
grenzen tusschen geestdrijverij (fanatisme,
enthusiasme enz.) en krankzinnigheid
schier voor geen aanwijzing vatbaar
zijn.

BAVINCK.

DE HELD DER HULPE.

„Ik heb hulpe besteld bij eenen held.”
Ps 89 : 20b.

(Vervolg.)

Hebt gij behoefte aan die hulp?

Behoeft gij er zeker aan, want
gij behoort van nature tot de wereld,
die van God afviel, en onder schuld en
heerschappij der zonde ligt, maar beseft
ge die behoefte, spreekt ze luide en
ernstig in uw binnenste?

Ach, velen zijn zich hun droeven
toestand onbewust. Zij zijn ellendig
en weten zelf niet, dat en allerminst
hoe ellendig zij zijn.

Zoekt gij die hulpe?

Bij velen is er wel eene zekere over-
tuiging, dat Christus de eenige Red-
der en Zaligmaker is, maar zij rusten
in die wetenschap, zonder dat hun hart
leerde onderhandelen met Hem. Be-
lijders van Christus zijn nog geen
geredden door Hem. Op het geloof, op
de werkzaamheid des geloofs komt het
aan. De mensch moet geen hulp bij
mensen zoeken. „Mensen hulp
is ijdelheid. Zocht Israël hulp in
Egypte, het moest uit den mond zijns
Gods hooren: „Egypte zal ijdellijk en
te vergeefs helpen.” Zoo min uit eene
ledige fontein water geschept, of van
een slappen hoog een pijl geschoten, of
door eene verdoorde hand een last ge-
dragen kan worden, zoo min kan de
mensch des menschen „sterke toevlucht”
zijn.

Geen hulp mag gezocht in door God
verboden wegen. Dit is hulp bij Satan
zoeken. Zal een duif bij een roofvogel
schuilen? Een dier van het woud zijn
toevlucht zoeken in het hol van tijger
of leeuw?

Aangenomeu, dat in die wegen tij-
delijke hulpe wordt verkregen, zij zou
een oordeel des Heeren zijn. En 't is
de hulp van een dief, die ergens koper
besteedt, maar den handelaar zilver
ontsteelt. Hoe slecht verging het Saul,
die tot de tooveresse te Endor ging.
En koning Ahazia, die den God van
Ekron eerde, en hooren moest, dat hij
sterven zou.

De duivel, de booze geest, is listig
als de slang, sterk als de leeuw. Ge-
zworen vijand van God en der men-
schen, is het hem niet genoeg de
menschheid van haar God te hebben
vervreemd, en in allerlei ellende te
hebben gedompeld, maar hij verzet zich
tegen het gaan naar den Held, bij
Wien de God des ontfermens hulpe
heeft besteld. Hij is de tegenstander.
Hij stond de komst van Christus tegen.
En waar hij diens komst niet verjeden
kon, noch diens voet op de baan der
gehoorzaamheid en des lijdens kon doen
wankelen, daar staat hij de verkondig-
ing van het Evangelie der verlossing
tegen met alle macht, en zoekt af-
keerig te doen blijven van den weg der
hulpe, die dat Evangelie ons wijst.

Hij is de lasteraar. Hij belastert
God bij ons, en hij belastert den ge-
loovige bij God.

Hij luert op het verderf des zondaars.
Gelijk een jager het wild naspeurt, de
wolf den schaapstal bewaakt, de vijan-
dige spion rondom de muren der vesting
sluipst, de krokodil in het riet ligt te
loeren, zoo aast de Satan op 's men-
schen ziel. Als een hyena bespringt

hij zijn prooi, en als een struikroover,
die belust is op roof en op bloed, over-
valt hij den onwetende, uit hinderla-
gen, die hij koos.

Hij is de bedrieger, die, waar hij als
redder optreedt, verderft, en waar hij
als geneesmeester zich voordoet, doodt.

Bij God in Christus alleen is uit-
komst voor den zondaar, redding voor
den Christen. Hij kan, wil en zal
helpen, wie hulpe bij Hem zoekt.

Vindt gij die hulpe?

Van de herders in Bethlehem's vel-
den lezen wij: „Zij vonden het kindeke
in de kribbe.” De Held der hulpe,
lag eens als kindeke, hulpbehoevend in
een schapen-voederbak. Dit behoorde tot
het verlossingswerk. Zalig was het voor
die herders, naar de aanwijzing des en-
gels het kindeke te vinden. Zalig is het
den zondaar, zoo dikwerf hij Jezus vindt.
Dit geschiedt door het geloof. „Die
Mij vindt” zegt de Heiland, „vindt het
leven, en trekt een welgevallen van
den Heere.” Wordt deze weldaad ver-
kregeu, dan wordt door de verlichting
des Heiligen Geestes Gods Zoon in ons
hart geopenbaard. Nu ontdekken wij
niet alleen, wat Hij is voor de zijnen
in het algemeen, maar ook voor ons
in het bijzonder; zoo bekwaam tot
zijne ambten, zoo getrouw in het ver-
vullen, zoo algemoegzaam, zoo volmaakt,
zoo heerlijk! En terwijl woorden ons
ontbreken, om uit te spreken, wat wij
in Hem zien, en wat Hij voor ons is,
wordt ons hart vervuld met eene
vreugde en eenen vrede, die alle ver-
stand te boven gaan, en vallen wij aan-
biddend voor Hem neer.

Zalige ure, waarin wij omkomen met
onzelf, en met al wat schepsel is, het
gebed des gansch ontblooten bidders
stamelen, oog ontvangen voor dien
weg, waarin genade en recht gelijkelijk
verheerlijkt worden, in den Christus
Gods gave zien, ons in zijn reddende
armen laten vallen, en in die armen
rustende in Gods Vaderhart mogen
lezen.

(Slot volgt.)

NOTTEN.

Politieke Beschouwingen.

Nog altijd werken in Zuid-Afrika de ge-
volgen van den stouten marsch van Roberts
en French naar Bloemfontein, gepaard met
de vangenneming van Cronjé en zijn leger,
door. Maar in dien zin, dat het nadeel
bijna uitsluitend aan de zijde van de Burgers
is, vooral in 't Zuiden van den Vrijstaat. De
drie „korpsen der Burgers, die daar aan de
Oranjerivier hebben gevochten — schijnen
voor een deel te verlopen en, mocht men
der Engelschen berichten gelooven, waarbij
hij hoop tot over de 2000 hunne wapenen in
zouden leveren, terwijl men in de dorpen daar
bijna algemeen voor onderwerping pleit en
wroet. Te verklaren is dit zeker. De stoute
brutaliteit waarmede Roberts ook tegen hen
optreedt, met den eisch van onvoorwaardelijke
belofte van absoluut zich te onthouden van
eenigen steun aan of van relatie met hunne strij-
dende medeburgers of — verbeurdverklaring
van alles — is ongehoord. 't Zijn geen op-
standelingen, maar een in wetigen oorlog
zich verdedigend volk, en dat wel tegen een
met rood'reigende Engelsche Regering! Zóó
deden ten minste de Duitschers in 70/1
tegen de niets sparende *Francitieurs* nog
niet. Is dat dan het resultaat van uwe
hoog geloofde beschaving, o Christelijk
Euroop, of de vergifte vrucht van uw steunen
op eigen kracht en deugd los van God en zijn
Woord? Uit uwen kringen toch komt dit
misdrijf voort; door u wordt het met een
ijzingwekkende stilte vernomen! . . .

Neen, verterd door baatzuchtige politiek en
valsheid onderling zijt gij, Christelijke Regeer-
ingen, niet eens meer in staat tegen dergelijk
geweldig onrecht zelfs maar te protesteeren.

Daar is van betekenende tusschenkomst
van eenige groote Mogendheid, althans voors-
hands, niets te wachten; de zoetsappige
verklaring van den President der Vereenigde
Staten van Noord-Amerika heeft het duidelijk
geleerd. Slechts poort acquit de conscience
en om binnenlandsche partij-verhouding deed
men iets, maar zonder ernst en kracht. Zoo
maken de Regeeringen zich rijp voor ont-
binding en oordeel. Maar, om tot den Vrij-
staat terug te keeren, of de resterende
troepen van de Oranjerivier zich zullen kun-
nen redden, naar 't hoofdleger der Burgers
ten Noorden van Bloemfontein — is zeer
onzekeer. Een deel poogt het nog.

Er zijn ook daar fouten begaan van hunne
zijde, als bv. het niet waakzaam zijn bij en
het niet tijdig laten springen van de brug
bij Bethulie. Dit wreekt zich nu sterk en het
handig manoeuvreren van Roberts cavallerie
zoo Zuid- als Oostwaarts maakt het hun
geducht moeilijk langs zijn zijden heen te
glijden, ten zij misschien langs of over Ba-
soeto-land's grenzen.

Laat ons het goede hopen en bidden.
Want de toestanden zijn uiterst gevaarlijk
geworden, wyl vooral bij het deel der Vrij-
staters, dat in het Zuiden woont, de moede-
loosheid eensklaps groot is geworden en de
ontbinding, mede door weinig besliste vader-
landsliefde versterkt, sterk doorwerkt. Zal
dit nu ook ontmoediging in 't Noorden en
onder de Transvalers bewerken? Wij hopen
't niet. Nu toch zou o.i. zulk een ontmoe-
diging tot niets anders strekken dan tot vol-
komen zeegeveien van der Engelschen wil-
keur. Maar vecht men door en ten bloede,
dan is er bij een volhardend verzet, strijden
en lijden nog eenige kans om tot een beter
einde dan tot volkomen vernietiging van de
vrijheid en zelfstandigheid der Republieken
te komen. Geve God daartoe verhoogden
moed en sterkte. Zijn's is de overwinning!

Voorloopig zullen wij dan ook weiniger anders hooren dan van opgeblazen Engelsche berichten over onderwerping, van enkele kleine gevechten van troepen Burgers, die zich ten Noorden van Bloemfontein zoeken te vereenigen met het hoofdeleer — en van strijd aan de Westgrens, Noord en Zuid van Mafeking, dat nog altijd door de Burgers belegerd is, zij 't slappelijk. Joubert is sinds enkele dagen bij het hoofdeleer en zal zich aanvankelijk wel in 't daartoe geëigende terrein bij of boven Winburg, ingruven en op tusschen berg-koppes, evenals in 't Noorden van Natal even boven Ladysmith door Botha is geschied. Zoo is men sterk en kan men onder den zegen Gods met weinig mannen veel doen. Want, dat het leger ook van de Transvalers gedund is moet men aannemen. In de jongste mail-couranten kwamen berichten voor, dat ook daar, zij 't niet onder de echte boeren, nog halven zijn, die liefst niet vechten. Bovendien: er waren ook heel wat Transvalers bij Cronjé en bij de Oranjerivier-korpsen. 't Is de vraag of de laatste zich er door zullen kunnen redden.

Volgens vertrouwd bericht „verwacht men te Londen van de zijde der Parlementsleden, die de anexatie-plannen betreffende Transvaal en Vrijstaat afkeuren, een interpellatie aan de Regeering. Reeds wordt in staatskundige kringen verzekerd, dat de Regeering op de stelligste wijze haar antwoord aan de beide presidenten zal bevestigen, onder bijvoeging dat zij zich voorstelt de Republieken voorloopig onder een militair bestuur te plaatsen, in den trant van hetgeen Noord-Amerika aan de Zuidelijke staten heeft opgelegd, toen deze in den grooten oorlog tusschen Noord en Zuid overwonnen waren.

Maar dit waren onderdanen. Doch zoo wil Engeland nu eenmaal ook reeds de Boeren beschouwen!

Uit een door het Iersche parlements lid Dillon te Thurslow gehouden rede, deelt men mede, dat hij zich over de komst der Koningin in Ierland aldus uitspreekt: „Niemand in Ierland zou willen, dat de Koningin beleedigd wordt, maar geen echte Ier zal voor het symbool van een gouvernement van onderdrukking in 't stof buigen. De Koningin moge wenschen de Ieren te winnen, zij deed beter te Windsor te blijven. Alle Iersche nationalisten moeten dit bezoek met onverschilligheid en minachting bejegenen.” De Mayor van Limerick heeft dan ook in krasse termen het Dublinsche besluit, om haar een welkomst-adres aan te bieden, gecritiseerd. „Hij beschouwde het vorstelijk bezoek als voortkomende uit lage huichelarij om van het Iersche volk een uiting van loyalty af te bedelen.”

En toch ook een en ander zal den Burgers in Z. A. niets baten; strijden alleen kan redding geven!

In Frankrijk schijnt er een keer te komen in het streven naar amnestie in de zaken die met Dreyfus samenhangen.

Het schijnt dat de redevoeringen van Zola, Reinach en vooral van kolonel Picquart, die vorige week gehouden voor de Senaatscommissie, die het beruchte amnestie-onderwerp in onderzoek heeft, diepen indruk gemaakt hebben. Hierdoor zijn de meeste leden, die eigenlijk reeds bestond hadden het ontwerp aan te nemen, aan 't wankelen gebracht. Het gaat toch niet aan een zgn. pardon te schenken aan mannen, die zich sterk maken hun onschuld zonneklaar te bewijzen en met opgeheven hoofd hun rechters in 't aangezicht te zien.

Men zit er dus danig verlegen mede. En wat doet men als men betuurd is? Dan doet men niets. En als men niet zeggen wil dat men niet weet hoe te handelen, dan stelt men uit. Vandaar dat de commissie er toe overhelpt om aan de Regeering te vragen, de zaak nader met haar te overleggen na afloop der tentoonstelling. En wie dan leeft, wie dan zorgt!

In onze Tweede Kamer wordt het debat over den leerplicht voortgezet, nu over het verplicht „herhalingsonderwijs.” Van rechts was men er beslist tegen, en zelfs enkele liberalen als de Beaufort weifelen. Anderen willen de regeling ervan zooveel mogelijk vrij en aan de gemeenteraden overlaten. Woensdag werd ten slotte art. 35, verplichting tot herhalingsonderwijs, verworpen met 49 tegen 48 stemmen.

NOORDTJ.

Een dankbrief uit Rosario.

Dezer dagen ontving ik bericht, dat de gezonden boeken — zie onze vroegere mededeelingen — in goede orde zijn ontvangen. In onderstaanden brief spreken de broederen te R. hun innige dankbaarheid uit. Op hun verzoek wordt deze brief in zijn geheel geplaatst. Ook de andere bladen, die de aanvraag en de giften hebben vermeld, gelieven dezen over te nemen.

Blijven wij die gemeente in biddende liefde gedenken!

L. LINDEBOOM.

Kampen, 21 Maart 1900.

ROSARIO, 9 Februari 1900.

L. S.

De kerkeraad der Holl. Chr. Ger. gem. te Rosario de Sta Fé, Rep. Argentina, kan het niet nalaten voor de groote gunst, die hem met zijn Leeraar Ds. A. Struis bezopen is, bij dezen zijn oprecht dank te betuigen voor hetgeen gezonden werd door Prof. L. Lindeboom van Kampen. Een groote kist vol boeken voor de gemeente, ten dienste voor haren Leeraar.

Wat een schat daarin opgesloten ligt, weet niemand beter, dan degene, die er behoefte aan gehad heeft, voor de verkondiging van Gods Woord.

Om niet al de personen hoofd voor hoofd te schrijven, daar we niet de adressen van allen weten, geven wij langs dezen weg een uiting aan onze hartelijke bijdragen. Werken als de keurige Staten-Bijbel, de Bijbel-

verklaring van Patrik, Polns en Wels, die van Klinkenberg, Brakels Redelijke Godsdiens, de werken van Erskine, ja kortom alles wat we ontvingen, 't is goud. — We weten niet, hoe we naast God in woorden onzen dank moeten uiten aan al de geopende harten.

Voor onze oprechten dank aan Prof. Lindeboom voor hetgeen Z.Eerw. deed en de moeite, die Z.Eerw. zich troostte voor de verzameling en afzending.

God de Heere vergoede het allen in ruime mate en zij verder met zijn Zion hier en elders en overal.

Dat onze Leeraar veel daaruit moge putten tot zaligheid voor zijne en onzer aller zielen, den Drieënnigen Verbonds-God tot eere en tot welzijn en opbouw zijner gemeente, die ook hier als een andere braambosch staat te branden en verkeert als Israël in Egypte.

De kerkeraad bidt allen des Heeren zegen toe en zij ons hier en de gemeente in ons Nederland een Helper.

Namens den Kerkeraad,
Uw dankbare Broeders in Christus,
A. STRUIS, Leeraar.
J. HOOGSTRA.
J. v. HAGE.

Te Pak-Kung, in China, had verleden najaar een botsing plaats tusschen de Roomsche en Protestantsche Christenen. De zendeling Zahn van het Barnensche genootschap werd aangevallen, mishandeld en in boeien geslagen en in de Roomsche kapel door een beide personen; onder welke men, ofschoon hij op zijn Chineesch was gekleed, den „verwaerden pater” Julien kon herkennen. De zaak werd door den Duitschen consul aangevat. De Franche priester, die zijn ongelijk bekeerd had, moest daarop voor de Franche en Deutsche consuls verschijnen en den heer Zahn zijne verontschuldiging afvragen. Bovendien werd hij veroordeeld tot het betalen eener boete van 100 dollars. Deze boete werd echter vermindert tot 50 dollars, omdat het afgenomen horloge en zijn paraplu aan den door Roomsche fanatieke mishandelde waren teruggegeven.

In April aanstaande zal een groote Oecumensche of Wereld-zendingsconferentie te New-York gehouden worden. Harrison, voormalig president der Vereen. Staten zal er eere-voorzitter van zijn. Vele hooge Amerikaanse en Engelsche personages hebben hun medewerking toegezegd; onder anderen den heer Hudson Taylor. Het programma is te verkrijgen bij den secretaris van het Comité 156, 5den Avenue, New-York.

Te Straatsburg deed zich het zonderling geval voor, dat de wijnhandelaars zich tot den gemeenteraad wendden om het aantal wijnslijterijen en wijntapperijen te beperken. Hun te groot aantal verplicht de handelaars, allerlei soort van misbruiken toe te laten. Ook wordt hierover in andere steden geklaagd als te Rouen en Havre.

Het vijftigjarig jubilee der zending van Hermannsburg is door het geven van belangrijke geschenken in geld gevierd. Dit fonds zal dienen om nieuwe Jubilee-stations te stichten; een in Indië en een ander in Zuid-Afrika. Men hoopt daarmede ook alle schuld te kunnen afdoen, welke dien arbeid bezwaart.

In Oostenrijk circuleerden eenigen tijd briefkaarten, waarop het portret van den dichter Grillparger gedrukt was en deze woorden van hem: „De Roomsche-Katholieke kerk heeft Oostenrijk vergiftigd. Indien wij de laatste 200 jaren het Evangelie gehad hadden, zouden wij het voornaamste volk van Duitschland zijn. Thans blijft ons niet meer over dan ons muzikaal talent en het concordat met den Paus.” Het gouvernement heeft echter spoedig het gebruik dezer briefkaart verboden.

Het aantal Joden over de wereld wordt op 11 miljoen geschat en is aldus verspreid. In Rusland 4 1/2 miljoen, Oostenrijk 1,860,000, Roumanie 300,000; naar evenredigheid hier het grootste aantal. Verder in Duitschland 567,000, Turkije 180,000, Engeland en zijn koloniën 148,000, Vereen. Staten 120,000, Nederland 68,000, Frankrijk 46,000, Algiers 28,000, Zwitserland 7000, Spanje 5000, Denemarken 4,200, Griekenland 2500, Servie 1500, Zweden en Noorwegen 1400, Palestina 70,000.

In zijn brief aan Msgr. Servonnet, aartsbischop van Bourges, getiteld: „Het Protestantsch gevaar” schrijft Mr. Peyre-Courant. „Ik geloof met u Monseigneur, dat Jezus Christus de echtgenoot der kerk is, en juist daarom geloof ik niet, dat de Paus de vicaris van Jezus Christus is. Laat ons toch niet, door dwaasheid van bijgeloof, de huwelijks-instelling verbasteren. Een echtgenoot heeft geen plaatsvervanger bij zijn vrouw noodig.”

Aan de Theol. School zijn 19 Maart j.l. voor het Propaedeutisch examen geslaagd de hh. studenten A. A. Koppe en W. J. Koppe.

Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin.”

Het Bestuur bericht hiernaede aan de afdelingen en bij „Jachin” aangesloten corporaties, alsmede aan alle leden, dat de eerstvolgende Bestuursvergadering D. V. zal gehouden worden op Woensdag van de Paaschweek, 18 April e.k.

Het Bestuur dringt beleefdelijk aan op tijdige toezending der formulieren en van alles, wat men voorts behandeld wenscht te zien, en herinnert, dat aanvragen om geldelijke steun, die na de vergadering inkomsten, krachtens een vroeger genomen besluit, kunnen terzijde gelegd worden.

Namens het Bestuur,
P. ORANJE, 1e Secr.
Amsterdam, 16 Mrt. 1900.

Vereeniging tot stichting en instandhouding van Scholen in d. Bijbel in Friesland Z.-O.-hoek.

Van deze vereeniging wordt ons bericht, dat op de 7de Jaarvergadering, gehouden den 27 Febr. 1900 te Gorredijk, de volgende motie door den heer W. Kroese uit Drachten werd voorgesteld en met algemeene stemmen is aangenomen.

De vergadering, met blijdschap gehoord hebbende de mededeelingen van de broeders te Ureterp en Rottevalle, machtigt het Bestuur, na kennisneming van den toestand aldaar, naar bevind van zaken te handelen om zoo dra mogelijk te komen tot stichting van de derde en vierde school met den Bijbel in Friesland Zuid-Oosthoek, en draagt aan het Bestuur op zoodanige middelen te beraamen, als voor de verwezenlijking van dit doel wordt oorbaar geacht.

Het Bestuur der bovengenoemde vereeniging bestaat uit de heeren:

Ds. L. J. BLANSON HENKEMANS, Pres. te Zaandam.
Ds. G. NOORDHOF te Lippenhuizen.
Ds. M. DE JONG, Penn. te Wijnjetep.
Ds. H. P. STEGenga te Haulerwijk en H. T. VAN EK Jz., h. d. sch., Secr. te Haulerwijk.

Ons blad wil als vroeger gaarne deze volhardende pogingen, om den geestelijk en stoffelijk beklagenswaardigen Frieschen Zuid-Oosthoek door Christelijk onderwijs op te heffen en te steunen, aanbevelen.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Door Mej. A. Gerbrandy, Goëngamieden: v. d. Jongeloehers. f 1,50
Door Ds. Groeneveld, Marrum: v. d. Geref. Jongelingsv. „Christus is alles” f 1,55
Door M. v. Slooten, Kampen: v. d. Jongelingsv. „Waar liefde woont gebiedt de Heer den zegen” f 2,50
Door D. J. v. d. Meulen, Suawoude: van de Geref. Jongelingsv. f 1,—
Na de circulaire weer verspreid zijn, beginnen ook de gaven weer milder te vloeien. Moge het dit jaar eens een zeer rijke oogst zijn, en daartoe het goede voorbeeld van sommigen door velen worden gevolgd.
Voor het ontvangene zegt hartelijk dank E. KROPVELD.
Waddingsveen, 16 Maart 1900.

Ingezonden.

Hooggeachte Redactie!

Vergun mij, nu in uw blad het uitvoerig schrijven van Prof. Lindeboom is opgenomen, daarop een kort antwoord te mogen geven. Vooreerst de mededeeling, dat ik, gehoor gevende aan den wenk mij door U gegeven, in het laatste nummer van de Friesche Kerkbode het eerst geweigerde schrijven van Prof. Lindeboom reeds opgenomen had.

En ten tweede, wat de zaak zelf aangaat, dat de strijd, die in onze dagen gestreden moet worden voor de beginselen, aan br. Lindeboom en mij heilig, zoo ernstig is, dat er verraad aan dit beginsel in zou steken, wanneer men door mijn schuld broedertwist in het eigen kamp ontstond. Ik aarzel daarom niet langer openlijk te verklaren, dat ik, gezien hebbende de verbittering, die bij Prof. Lindeboom door mijn oordeel over de Roepers ontstaan is, leed gevoel, dat ik dit oordeel geschreven heb en hem verzoek, al wat over deze zaak van mijne zijde geschreven is, als niet geschreven te beschouwen.

Met de opname van dit schrijven valt U ten eerste verplichten

Uw dw. br.,
DR. H. H. KUYPER.

Amsterdam, 19 Maart 1900.

EEN PELGRIMSLIED.

WIJZE: „Rots der eeuwen” enz.

Al mijn zonden op Uw Kruis —
Dat die toon mij lieflijk ruisch!
Als ik op mijn schulden let
En versom voor Uwe Wet;
Dat die toon dan lieflijk ruisch!
Al mijn zonden op Uw Kruis!
Als ik recht mijzelf ken,
Zie dat ik een zondaar ben;
Zondedroefheid mij vervult,
Wijl doordrongen van mijn schuld —
Dat die toon dan lieflijk ruisch!
Al mijn zonden op Uw Kruis!
Was ik ontroven in den strijd —
Biddend waakzaam niet altijd;
Week ik af van 't smalle pad,
Als ik traglijk streed en bad —
Dat die toon dan lieflijk ruisch!
Al mijn zonden op Uw Kruis!
Treed ik als een pelgrim voort
Naar de enge hemelpoort —
Met de blijdschap in mijn ziel,
Dat Uw gunst mij niet ontviel;
Dat die toon dan lieflijk ruisch!
Al mijn zonden op Uw Kruis!
Zal ik door de doodsjoordaan
Eens blijmoedig henengaan —
Zal het licht zijn in dien nood,
In de schaduw van den dood —
Dat die toon dan lieflijk ruisch!
Al mijn zonden op Uw Kruis!

W. G. STEVENS.

Bockaankondiging.

Het Gereformeerde beginsel en de Kerkgeschiedenis. Rede gehouden bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt in de Theologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op Vrijdag 26 Jan. 1900 door Dr. H. H. Kuyper. Leiden, D. Donner 1900.

Deze inaugurele oratie is in meer dan één opzicht merkwaardig en van betekenis. Met haar beklom één van de vroegere leerlingen der Vrije Universiteit den kathedraal aan die nog jeugdige Inrichting voor H. Onderwijs. De eerste in dien weg, waarmede der Alma Mater van harte zij gelukgewenscht. In haar doet de nieuwe Hoogleeraar pro-

fessie van Principe en Methode van Onderwijs, door hem te geven, bij name in de kerkgeschiedenis.

Overeenkomstig het karakter der Hoogschool zoekt en bespreekt de redenaar meer bepaald het verband tusschen het Geref. beginsel en de Kerkgeschiedenis.

Op twee begrippen komt het hier aan: n.l. het Geref. beginsel en de Kerkgeschiedenis en het is er om te doen het verband tusschen die twee aan te wijzen of liever den invloed van het Geref. beginsel op de kerkgesch. te doen uitkomen.

Voor echter de geleerde redenaar tot het onderwerp zelf komt, gaat hij „eerst op het „breede veld van de Principienleere der „historie bewijzen, welken invloed het „beginnel, dat de historieschrijver belijdt, op „zijn opvatting der historie uitoefenen „moet.” (pag. 8).

Dit is wel het duidelijkst en belangrijkst gedeelte der Rede. Daarin wordt aangevoerd, welken invloed de belijdenis der Geref. beginselen in het algemeen op de wetenschap der historie uitoefent. (pag. 24).

Schoon en helder is de uiteenzetting van het eigenaardige van principie en methode van de verschillende scholen of richtingen van geschiedbeschouwing in het algemeen. Dat elke geschiedschrijver van een eigen aanvaard principie en van een eigen standpunt uitgaat, wordt met klem en nadruk duidelijk aangevoerd. Neutrale beoefening der geschiedenis is er niet. Voor de bewijsoverreding daarvan alle lof.

Ten is in verband met het geheel en het eigenlijke onderwerp dit betoog veel te uitgebreid. Het beslaat van de 40 pagina's waaruit de eigentlijke Rede bestaat, meer dan de helft. Voor een inleiding om van het algemeene tot het bijzondere te komen, hoe noodzakelijk en belangrijk ook, zeker onoverredig veel en groot.

Ook is de slotsom van dit overigens uitzinnend historisch betoog niet duidelijk en klemmend. De invloed welke de belijdenis der Geref. beginselen in het algemeen op de wetenschap der historie uitoefent had moeten zijn aangevoerd, (pag. 24).

Of dit maar eisch gelukt is, valt te betwijfelen, ook trots wat in pag. 23 en 24 overigens zoo uitzinnend in het licht wordt gesteld.

Indien de redenaar had trachten aan te toonen, dat hij op zijn Theocratisch standpunt van geschiedbeschouwing recht had van meespreken met elke andere school of richting, met de idealistische, de materialistische, de empirische of hoe ze verder zich mogen noemen, ja dat hij het naar zijn beginsel en op zijn standpunt verder zou kunnen brengen, dan een van deze, dan zou niemand kunnen ontkennen, dat hem dit uitzinnend gelukt was. De schrijver zelf trekt ook eenigermate die zelfde conclusie, als hij pag. 23 zegt: zoo blijkt dus „het theol. standpunt in de historie en „wetenschappelijk en moreel gerechtvaardigd.”

Uitnemend, dat is het, maar meer ook niet. Er is lager getroffen dan er gemikt was. Dit is volstrekt niet vreemd. Want de redenaar is van wal gestoken zonder vooraf de hoofdbegrippen, waarom het hier gaat, duidelijk te omschrijven. En waar dit niet geschied is, moet het verband tusschen die begrippen of de invloed van die begrippen op elkander wel in nevelen gehuld blijven.

Het hoofdbegrip is hier buiten twiifel: Het Geref. beginsel. Niet maar een Geref. beginsel met name genoemd, of Geref. beginselen in 't algemeen, maar HET Geref. beginsel.

Wat nu verstaat de redenaar onder een Geref. beginsel? Wat onder HET Geref. beginsel? En waarom wordt er straks weer gesproken van Geref. beginselen in hetzelfde verband (pag. 24), gelijk de Rede in „de Herant” van 18 Mrt. j.l. ook wordt aangekondigd: De Geref. beginselen en de kerkgeschiedenis? Royaal te zijn met beginselen is zeker wel een bewijs van wetenschappelijke kracht, maar men dient dan duidelijk te zeggen wat men bedoelt.

Te meer daar er aan het begrip „begin-selen” of „beginnel” altijd iets onbepaalds, iets zweevends kleef, in onderscheiding b.v. van dogma, leerstelling, confessie, tenzij men onduidelijkzinnig zegt, wat men er onder verstaat en welk beginsel men bedoelt. Ook dan is het in zulk een verband niet zonder gevaar. Sedert Prof. Scholten te Leiden in zijn leer der Herv. kerk zulk een verwarring heeft gesticht door te spreken van Geref. beginselen en wel Geref. grondbeginselen in onderscheiding van Geref. leerstukken, is nauwkeurige omschrijving noodzakelijk, als men zich op dat terrein beweegt of zich van die terminologie bedient. Ook de historie Seinpaal-Lohman is ten dezen opzichte leerzaam en een baken in zee.

Het tweede en kortere gedeelte der Rede geeft gelukkig ten dezen opzichte wat meer licht. 't Gaat daar (vanaf pag. 24) over den invloed van het Geref. beginsel op de kerkgeschiedenis. Het eigenlijke onderwerp.

Doch ook hier begint de redenaar terstond over: dien invloed zelve te spreken zonder ons ook maar eenige inlichting te geven over het Geref. beginsel hier bedoeld.

Eerst op pag. 28, dus terwijl nagenoeg drievierde der eigentlijke Rede is uitgesproken, komt meer of min duidelijk uit, dat daarmee het Schriftprincipe bedoeld wordt, het principium verbi divini.

Doch wat wordt er in dit geval door verstaan? Dit principie is uiteraard veelzijdig. Dat het een Geref. principie is, zal niemand ontkennen. Maar ook het Geref. principie? Het principie dat eenig en alleen door de Gereformeerden wordt gebuldigd? Had de spreker dat niet moeten aantonen, zou zijn betoog klemmen voor verstand en oordeel? Of was b.v. Luther het niet eens met wat de Gereformeerden van de H. S. belijden?

Doch afgedacht daarvan, waarom in plaats van het afgetrokken begrip Geref. beginsel, niet liever gesproken van Geref. Confessie? Geref. Confessie en Kerkgeschiedenis dus. Of is de Hoogleeraar in zijn onderwijs van de kerkgeschiedenis niet evenzeer gebonden aan de Geref. Confessie, alsdat hij dat onderwijs wenscht te geven naar de Geref. beginselen? Hij had dan de hier in het donker gelaten

Geref. beginselen kunnen laten, waar ze waren en als Geref. man, aan de Confessie gebonden, zou hij dan meer houvast gehad hebben voor het Geref. Schriftprincipe aan Artt. 2—7 en voor het Geref. kerkbegrip aan Artt. 27—32 van de Confessie der Geref. kerken in Nederland. Daar toch vind ik in het Geref. Schriftprincipe en het Geref. kerkbegrip voor ons Ned. Geref. Christenen, beide geleerden en ongeleerden.

Wel is in deze laatste. Artikelen geen sprake van kerkgeschiedenis maar van kerk: doch dat hindert in dit geval niet. Integendeel. Naar den gang van 's sprekers betoog is dat juist naar den aard. Want waar hij er nu eindelijk toe overgaat (pag. 28) om den invloed van het Geref. beginsel op de kerkgeschiedenis aan te toonen, tracht hij niet terstond en in de eerste plaats het bedoelde Geref. beginsel in relatie te brengen met het begrip kerkgeschiedenis, gelijk men had mogen verwachten, en zoo den invloed van het eerste op het tweede aan te geven. Langs een omweg streeft hij naar zijn doel. Dat nu kan.

Hij tracht allereerst aan te toonen, dat de H. S. de kenbron is, niet natuurlijk van de kerkgeschiedenis, maar van haar object de kerk zelve. Aard en wezen, karakter en beteekenis der kerk, wat ze is op zich zelve en in betrekking tot alles wat haar omringt leeren we uit de H. S. kennen en uit de H. S. alleen. Licht nu de H. S. ons in omtrent het karakter der kerk en wordt aard en beteekenis der kerkgeschiedenis als van zelve bepaald door den aard van dit haar object, n.l. de kerk des Heeren, dan is daarmee de invloed van het Schriftprincipe, zij het ook indirect door of over het Geref. kerkbegrip heen (Art. 27—32), op de kerkgeschiedenis aangewezen. Deze gang van het betoog zou er dus ook voor pleiten om uit te gaan niet van het abstracte Geref. beginsel, maar van de Geref. Confessie, die spreekt zwart op wit.

Ook bij het tweede punt is zelfs nog de invloed meer of min indirect. „Datzelfde woord moet (volgens pag. 30) ook het „principie zijn, waardoor de ontwikkelingsgang van de kerk en de kracht, „waardoor die ontwikkeling wordt tot stand „gebracht, ons worden verklaard.” Hier betreft het dus ook meer wat de kerk is en wat er in haar schuilt fen werkt dan direct hare geschiedenis zelve. Toch is een en ander uitzinnend gezegd en betoogd.

Meer bepaald geldt direct de kerkgeschiedenis het laatste punt van invloed, waarin de redenaar uiteenzet, dat „datzelfde „verbum divinum ook de norma is, waarnaar „de ontwikkeling der kerk moet worden „veroordeeld.” Immers naar den aard der zaak zelve heeft men hier niet maar een indirecten, maar een ander begrip heen, maar een directen invloed van het Geref. Schriftprincipe op de beoefening der kerkgeschiedenis zelve. Alleszins juist voorzeker. Veel uitzinnends biedt dus deze Rede.

Zij moge dan ook Profetie zijn, dat er van dezen jeugdigen Hoogleeraar onder den zegen des Heeren veel goeds is te verwachten voor de studie der kerkgeschiedenis naar den eisch van het Geref. belijden.

De enkele vragen gedaan, de enkele bedenkingen geuit en de enkele bezwaren gemaakt, mogen den geleerden redenaar een bewijs zijn, dat ik zijn Rede met groote belangstelling heb gelezen en in hoofdzaak met sympathie begroet.

D. K. WIELENGA.

Drukfeilen. — In het vorige No., in het art. „Voor eer en recht” staat: vorige week, lees: laatste vorige week. — Op bladz. 1 in dat No. staat onder de Ontvangsten voor Helmonds kerk: Baard, moet zijn: Raard c. a.

ADVERTENTIE.

Ondertrouwd:

G. J. WELJENBERG, v. d. M.

Weduwe van B. A. Wagemaker

EN

E. J. DE WAL,

Wed. M. P. Hellinga.

TWIJZEL, 15 Maart 1900.

VEENWOUDEN, Enigste kennisgeving.

Door Gods goedheid werd ons heden eene welgeschapen **DOCHTER** geboren

P. BOS,

v. d. M.

D. BOS—

HAVERKAMP.

TEN BOER,

14 Maart 1900.

Heden werd ons een welgeschapen **ZOON** geboren.

N. WOLDINGA.

A. WOLDINGA—

RIETEMA.

TEN POST,

16 Maart 1900.

Geboren:

ENGELINA JANTINA,

Dochter van C. DIEMER

F. DIEMER—

BIJPOST.

Pastorie WARNS,

20 Maart 1900.

Voor de vele en hartelijke bewijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden onzer innig geliefde Echgenoot, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder, betuigen wij onzen welgemeenden **DANK**.

Uit oller naam,

Ds. M. BROUWER.

ASSAN,

19 Maart-1900.

IN MEMORIAM.

Op den 12den Febr. 1900 overleed te Maxwell City, New Mexico, onze geliefde Zoon en Broeder

HENDRIK,

in den nog jeugdigen leeftijd van ruim 32 jaren; reeds langen tijd was hij lijdende; altoos hoopten wij nog op beterschap, doch des Heeren weg was anders.

Hoewel het duidelijk zichtbaar was in zijn leven, dat hij Gods wet en Woord lief had boven alles en des Heeren volk aankleefde, toch openbaarde hij zich niet in zijn spreken als het nieuwe leven deelachtig te zijn; hij was bang voor zelfbedrog.

Eenige maanden geleden behaagde het echter den Heere hem licht over zijn toestand te geven, zoodat hij vat kreeg aan Gods beloften. Hij mocht gelooven en vertrouwen, dat God uit genade al zijne zonden vergeven had en dat hij naar den hemel ging; in dat geloof is hij gestorven.

Sterke de Heere ons verder in dezen weg van beproeving en trooste Hij ons met de vertroosting des Heiligen Geestes.

Het stoffelijk overschot is naar hier overgebracht, en is l. l. Dinsdag van uit de Gereformeerde kerk te Wortendyke, N. J. in het familiegraf te Paramus, N. J. bijgezet.

De bedroefde Familie,
DE WED. DS. J. DIEPHUIS.
H. SLUYTER.
H. SLUYTER—
DIEPHUIS

M. DIEPHUIS.
R. DIEPHUIS.
T. W. DIEPHUIS,
WORTENDYKE, N. J.
21 Febr. 1900.
VER. STATEN N.-AM.

Heden ontsiep, tot onze innige droefheid, in zijnen Heer en Heiland, onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader

Edze Pieters Sikkema,
in den ouderdom van 77 jaren en 3 maanden.

Overtuigd van uwe deelneming in onze droefheid en vertrouwende op de belofte en ondersteuning des Heeren,
Uit aller naam,
Wed. G. SIKKEMA—
GROENVELD.

EDAM,
15 Maart 1900.

Heden overleed, na een ernstige ongesteldheid van slechts vijf dagen, onze geliefde Broeder

BERT JANSEN,

in den ouderdom van ongeveer zes en vijftig jaren. Slechts drie jaren mocht hij de kerk alhier met veel ijver en toewijding dienen als Diaken. De gegronde hoop, dat hij is ingegaan in de rust, die er overblijft voor het volk van God, is een groote troost voor de Weduwe, zijne oude Moeder en ook voor de gemeente, te midden van dezen zoo gevoeligen slag.

Namens den Kerkeraad
der Geref. kerk,
O. LOS, Praeses.
A. BERENDSE, Scriba.
SCHERPENZEEL,
17 Maart 1899.

Heden nam de Heere, na een smartelijk lijden tot zich, in den ouderdom van ruim 67 jaar, onzen geliefden Vader en Behuudvader, den Weleerw. heer

HENDERIKUS KOERS,
in leven predikant bij de Geref. kerk te Ulrum.

N. H. KOERS,
HELDER, }
G. KOERS—
HUIJGS.
ULRUM, }
H. KOERS
J. H. KOERS,
v. d. M.
BRANDWIJK, }
A. KOERS—
BEUKEMA.
HAABLEM, }
D. KOERS.
E. P. KOERS—
VAN ANDEL.
ULRUM, }
20 Maart 1900.

Onze geliefde Leeraar
H. KOERS

is heden, na een smartelijk doch geduldig lijden, aan de gemeente ontvallen.

Eene bijna 32-jarige bediening van ZEW. was velen ten zegen. Thans van alle aardse smart ontheven, deelt hij in de hemelsche vreugde, door hem in zijn lijden zoo hijgend verbeid.

Deze gedachte trooste de nagelaten betrekkingen en stemde de gemeente tot biddenden ernst.

Namens den Kerkeraad,
B. RITSEMA.
T. POP.

ULRUM,
20 Maart 1900.

Maandag 26 Febr. j.l. werd, na een veelbewogen leven, nit onzen familiekring door den dood weggenomen onze g-liefde Moeder, Groot- en Overgrootmoeder

CORNELIA STROBOS,

geb. BOUWMANS.
in den gezegden onderdom van 93 jaren, 8 maanden en 10 dagen.

Weduwe zijnde, kwam zij bij het huwelijk van hare eenige dochter, n onzen huiselijken kring, deelde met ons in lief en leed en trok op 79-jarigen ouderdom nog vol moet en met groote liefde voor de Holl. jeugd in dit land, waaronder wij zouden arbeiden, met ons uit Nederland.

Na den strijd des levens verzoet thans de ruste bij Jezus alles voor haar. Dit lenigt onze droefheid.

Namens de Familie,
J. VELTKAMP
en Echtgenoot.

GRAND-RAPIDS,
1 Maart 1900.

P. S. De vele vrienden en bekenden gelieven deze algemeene voor bijzondere kennisgeving aan te nemen.

Heden overleed, zacht en kalm, in zijnen Heer en Heiland, in den ouderdom van 64 jaren, onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader

FEITSE BOERWINKEL.

Hij is henengegaan in de vaste hope des eeuwigen levens.

Uit aller naam.
WED. A. G. BOERWINKEL—
REY.

AMERSFOORT,
16 Maart 1900.

Heden leed onze kleine gemeente een zeer gevoelig verlies, door het overlijden van een harer Opzieners. Onze geliefde Broeder

P. DE WEERT

werd door den Vrijmachtige uit ons midden weggenomen, in den ouderdom van bijna 79 jaren.

Sedert 1867 heeft hij onafgebroken deze gemeente als Ouderling getrouw gediend.

Algemeen geacht en bemind, steeds met vrijmoedigheid getuigende van zijnen Heiland, was hij eene goede reuke van Christus. Zijne gedachtenis zal in zegening zijn.

De vaste overtuiging, dat hij thans juicht voor Gods troon, zij ons tot troost.

Vervulde de Heere spoedig de ledige plaats in ons midden.

Namens den Kerkeraad
der Geref. kerk,

J. VAN MOMBERGEN, Scriba.
WILL.
18 Maart 1900.

Op een mooi dorp in N.-H. vraagt een **Weduwnaar** met 2 kinderen, 4 en 2 jaar oud, een

HUISHOUDSTER,

van middelbaren leeftijd G. G. (Geen Juffrouw.) Brieven onder letter **J. S.** aan den Uitgever van de *Bazuin*.

COMPAGNON

wordt er gezocht door iemand, die in 't Noordelijk gedeelte des lands een bloeiende zaak heeft, en een **fabriek zoekt op te richten**.

Benodigd kapitaal **f 20.000**. Brieven **franco**, letter **F**, Uitgever van de *Bazuin* te KAMPEN.

Ter **BOEKDRUKKERIJ** van ZALSMAN te KAMPEN kan een

LETTERZETTER

geplaatst worden.

TE KOOP

voor **bijltiken prijs een zeer groote**

AMERIKAANSCH KACHEL,

zeer geschikt voor groote zaal of kleine kerk. Te bevragen onder motto **„Helios”** aan den Uitgever van de *Bazuin* te KAMPEN.

Boek- en Handelsdrukkerij

VAN DE

Uitgeversmaatschappij „DE VECHT”

Breukelen. Direct. P. MOBACH.

(Uitgever van het Geref. Traktatgenootschap „FILIPPUS”)

Beveelt zich beleefd aan voor de levering van alle voorkomende drukwerken.

Prakt. werk. Vlugge bediening. Concurrerende prijzen.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR

S. VAN VELZEN,

in leven Hoogleraar aan de Theol. School.

TWEDE DRUK. 289 BLA.Z. f 1,00

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk, met zeer duidelijke letter, slechts **f 1,00**.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel **f 1,—** wordt het **franco** verzonden door den uitgever.

Wat zegt de Schrift?

Onder dezen titel verschijnt bij Gez. MEERBURG te HEUSDEN een Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord, 16 bl. v. 2 kol. royaal 8o. met omslag; f 1.50 p. jaar; onder red. van Prof L. LINDEBOOM No. 1 is. op aanvraag, ter kennismaking te bekomen bij den uitgever. Wie vijf abonnees bezorgt, ontvangt den eersten jaargang gratis. Advertentiën 10 ct. per regel; bij abonnement, minder.

Spoedige opgave van teekening wordt vriendelijk verzocht.

Bij den uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk verschenen zooeven de volgende Zondagsschooluitgaven voor het

Paaschfeest:

JOHANN. Een overwonnen vijand f 0.15.

KLOPPERS. Gekocht met zijn bloed » 0.15.

HOOGENBIRK. Uit grootvaders

jeugd . . . » 0.15

JOHANN. Waarom Willem

altijd zijn v. s. kent . . . » 0.15.

Men vrage den nieuwen Catalogus (voorjaar 1900), die behalve de vroeger verschenen Paaschboekjes en andere Zondagsschooluitgaven, de buitengewoon voordelinge voorwaarden vermeldt, waarop deze boekjes ter uitdeeling verkrijgbaar zijn.

Alle soliede boekhandelaars nemen bestellingen aan.

DE KAMPER

BOEK-EN-STEENDRUKKERIJ van ZALSMAN

is het **beste adres** voor alle soorten drukwerk.

Rekeningen, nota's, kwitanties, briefhoofden, briefkaarten, enveloppes, advieskaarten, naamkaartjes, wissels, circulaires, programma's, enz. enz. worden net, vlug en goedkoop franco geleverd door het geheele rijk.

PETRUS IMMENS.

De Godvruchtige Avondmaalganger.

Nieuwe spelling, 500 bldz., f 1.80.

Wie postwissel f 1.80 zendt, waarbij staat: „IMMENS” aan T. SLAGTER, Boekh. te Kollum, ontvangt gratis hierbij: N. Hall. Het komen tot Jezus; Richard Doetzer. Wat is de hemel?; Costerus. De getrouwe predikant. Merkwaardige naar waarheid geschetste tafereelen en lotgevallen, 2 dln.

Dus 6 mooie boeken voor f 1.80.

De 1ste aflevering van een interessant boek verscheen zoo even bij den Uitgever JAC. C. VAN DER STAL, Utrecht:

Het Land van Kruger en Steijn,

Transvaal en Oranje-Vrijstaat

DOOR **J. N. VAN HESTEREN,**

SCHRIJVER VAN: *Mijlpalen in onze Gesch.*; *Hoofdpersonen uit de Algem. Gesch. in verband met de Nederl. Gesch.*; *Merkwaardige personen uit de Middeleeuwen* enz.

Geen studie-boek, maar een echt populair werk. Zeer volledig: de lotgevallen van de Boeren vanaf de landing aan de Kaap de Goede Hoop tot op den dag van heden. Een geschiednis van strijd, van bloed en tranen, maar tevens van heerlijke uitkomsten. De tegenwoordige oorlog wordt volledig beschreven, terwijl het tevens voorziet in de diepgevoelde behoefte aan meer kennis omtrent het verleden der Boeren. Schoone levendige stijl. Geen verdrinking, zuiver historie.

Vijf en twintig afleveringen à 10 cents. — Om de 14 dagen 1 afl. — Flink formaat, goed papier, duidelijke letter. — Rijk g. illustreerd: platen, portretten, kaarten. — Gratis een duidelijke in kleuren gedrukte kaart van het Land van Kruger en Steyn met in de hoeken een portret van de beide presidenten. — Schoone teekening op den omslag. — Om de 5 afl. wordt over 50 cts. g. disponeerd. — Alles te zamen kost dus slechts f 2.50.

N.B. Men vrage het geillustreerd prospectus gratis aan zijn Boekhandelaar of aan den Uitgever.

Bij G. F. CALLENBACH te Nijkerk verscheen:

CATALOGUS VAN BOEKWERKEN,

geschikt als geschenken aan

nieuwe leden der Christelijke Gemeente

waarin, om de keuze gemakkelijk te maken, een korte beschrijving van den inhoud der boeken gegeven wordt.

Op aanvraag wordt deze Catalogus aan belangstellenden gratis en franco toegonden.

AANBESTEDING.

De architect K. HOEKZEMA, te Groningen, wenscht, namens het bestuur van de Vereeniging „TOT CHRISTELIJKE VERZORGING VAN KRANKZINNIGEN EN ZENUWLIJERS IN NEDERLAND,” gevestigd te Utrecht, op **MAANDAG 9 April 1900**, des namiddags om 2 uur, in het „MILITAIR TEHUIS” te Groningen,

aan te besteden:

Het bouwen van drie afzonderlijke PAVILJOENEN, een WASCHHUIS, twee BEWUZZINGEN, eene RIOLERING met ZINKPUTTEN enz., op „Dennemoord” te Zuidlaren, provincie Drente, met de levering van al het daartoe benodigde.

Het BESTEK met 5 TEEKENINGEN is te verkrijgen à **f 4.00**, franco per post **f 4.10**, ten kantore van den architect, **Muurstraat No. 1, Groningen**, alwaar tevens INLICHTINGEN zijn te bekomen, dagelijks, des morgens van 11—12 en des avonds van 5½—6½ uur.

AANWIJS IN LOCO, Donderdag 29 Maart 1900, des namiddags 2 uur, samenkomst in het hotel van den heer H. ZONDAAG te Zuidlaren.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

DENKT AAN UWE BELIJDENIS.

Een woord aan jeugdige leden der gemeente, na het afleggen hunner geloofsbelijdenis,

DOOR

W. H. GISPEN.

Prijs 25 Cent; 10 Ex. à 22½ Ct.

25 Ex. à 20 Ct.; 50 Ex. à 17½ Ct.

100 Ex. à 15 ct.

BESTUUR EN AANMOEDIGING

VOOR IEDER

die ernstig de zaligheid zoekt.

DOOR

J. A. JAMES.

Vierde druk. 60 cent.

Bij getallen tegen vermind. rden prijs.

Is verschenen:

ACTA

DER

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland,

gehouden te GRONINGEN, van 15 tot 30 Augustus 1899.

Prijs f 2,—.

D. DONNER.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN

ACHT LEERREDENEN

DOOR

J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.

Pred. te Kampen.

Prijs f —,75.

Bij den Uitgever T. SLAGTER te Kollum is verschenen:

DE BRUILOFTGAST.

Voordrachten voor Christelijke Gezelschappen

DOOR

A. DE JONG.

Prijs f 0,25.

HET HUISBEZOEK

DOOR

P. BIESTERVELD,

Hoogleraar aan de Theol. School.

Prijs ingen. f 1,90, geb. f 2,50.

Verschenen bij JAN HAAN te Groningen

Brie Leernedenen,

vooral voor vacante Kerken,

DOOR

S. D. ATEMA,

bevoegd predikant te Delftshaven.

Prijs . . . f 0,25.

Ter uitdeeling aan kinderen op Zondagsscholen worden aanbevolen de

Gekleurde Cents-Prenten

over de Bijbelsche Geschied. O. & N. Test.

Bij toezending van het bedrag worden ze franco verzonden door ZALSMAN te Kampen

Bij J. H. BOS te KAMPEN is verschenen:

François Turrettini.

Sa vie et ses oeuvres

ET

le consensus,

PAR

Dr. G. KEIZER.

Prijs f 3,—.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contribuënten:

Door den heer J. van der Waals te Nijkerk (Guld.) (2e storting) f 115; door den heer Th. van Straalen te Houwerzijl f 12,50; door den heer J. H. Slotbouwer, te Zetten f 67,75; door den heer P. Pauw te Buiksloot f 15.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)

Van de Geref. kerk te Zetten f 2,66; van idem te Enschedé f 20,43½; van idem te De Krim f 7,38; van idem te Blokzijl f 4,45; van idem te Delft (halve coll.) f 51,07½.

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer Jan van Zanten bezorgd bij Dr. A. G. Honig te Zeist, van Mej. N. N. f 2; door den heer E. Noteboom te Schoonhoven, van P. v. A. f 2.

S. J. SEEFAT,

Penningmeester.